Przesyłka opłacona ryczałtem

№ 28 Аўторак 14-га сьнежня, 1926 г. м Вільня Год I

Бе[illegible]ускае Слова

Выходзіць раз у тыдзень Цана нумэру 20 грош.

Нацыянальнае адраджэньне.—Тэрытарыяльная і культурна-нацыянальная аутаном я.—Зямля сялянам на[па]дставе уласнасьці.—Шырокі дэмократызм.—Бар цьба з к мунізмам.—Нацыянальная царква.—Краевая згода.—Далучэньне Усходняй Беларусі да Заходняй.

Падпісная цана на 1 месяц 1 зл.
„ „ „ 3 „ 2 зл. 50 гр.
Заграніцу ўдвая даражэй.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Wilno ul. Fabryczna 39.
Рэдакцыя адчынена ад 12—2 гадз. штодня апрача сьвятаў.

Цана абвестак: перад тэкстам—20 гр.
„ сярод тэкст —25 гр.
„ на апош. стар.—20 гр.
за радок нонпарэля

З ПАХМЕЛЬЛЯ.

Хто з пьючых і не пьючых ня ведае, як нядобра бывае з пахмельля... І галава трашчыць і сумленьне грызе і непакой бярэ: ці не натварыў якой бяды пьяным?..

У гэткім стане хмелю, ці як мы яго неяк акрэсьлілі, — стане „масавага псыхозу“ знаходзіліся яшчэ нядаўна беларускія сялянскія масы, — пхаючыся ў грамадаўскія гурткі.

Напіваліся салодкай атруты невыпаўнімых абяцанак і ашуканчых словаў Грамады і дурэлі — пьянелі. І здурэўшыя, у тумане хмелю, стралялі з-за вугла сваіх жа сялянскіх братоў Іголку, Скарыну, білі паасобных паліцыянтаў, падкідалі другім тую-ж атруту комуністычную і грамадаўскую літэратуру і... траплялі ў турму...

І вось сяньня мы можам сканстатаваць, што пэрыад хмельнага пад'ёму ўжо пачынае праходзіць, наступае ацьверазеньне, а з ім трашчэньне ў галаве і мукі з пахмельля...

Усьлед за першым разваліўшымся гуртком Грамады ў в. Дунайчыцах у Несьвіскім п., пасьля другой адозвы Рады разваліўся г рток у в. Карацку і у вёсцы Нарэшавічах таго-ж павету Сіняўскай гміны А нагэтых днях нас паведаміў наш сэкрэтарыят у Слонімшчыне аб развале яшчэ двух гурткоў. Пры чым у адным мейсцы гэты гурток сялянамі гэтак рашуча быў зьліквідаваны, і арганізатара гэтак „пачаставалі“, што ён „згубіў“ уцякаючы сваю шапку, якую потым знайшлі за дзьве вярсты... Гэта ёсьць факты безумоўнага распачынаючагася пэрыаду ацьверазеньня. Праўда, гэтая цьвярозасьць не ахапіла яшчэ масаў. Рост Грамады яшчэ не спыніўся і па закону інэрцыі яшчэ падаўжаецца. Але інтэнсыўнасьць росту гурткоў зусім ўжо не тая, што была два месяцы таму назад, а факты развалу гурткоў красамоўна гавораць аб тым, што *скора пачнецца адліў* Гэты адліў распачаўся ад тых раёнаў, гдзе сярод кіпучага мора трыумфуючай Грамады, уцалелі, як маленькія астраўкі сэкрэтарыяты Беларускай Нацыянальнай Рады, а то проста паасобныя сябры і прыхільнікі яе. Ні абецанкі з боку Грамады уселякіх дабрадзействаў, ні подкуп, ні нарэшце пагрозы тэррорам — нішто ня зьніштожыла гэтых, здавалася слабых нацыянальных маячкоў сярод бушуючага мора грамадаўскіх гурткоў.. Сяньня мора пачынае супакойвацца, а на гэтыя маячкі глядзяць тыя, хто на сваіх сялянскіх дзіравых чаўнах бязумна выплылі у мора... Глядзяць, шукаючы ратунку. Так працэс аздараўленьня пачаўся каля гэтых нацыянальных маячкоў. Але ён безумоўна хутка перакінецца ўва ўсе кутк беларускіх зямель, усюды пачнецца аздараўленьне. І мы баімся, што за сьлёзы сямей тых, бацькі і сыны якіх гніюць за „палітыку Грамады“ па турмах; за сьлёзы сямей Іголкі і Скарыны за ашуканства невыпаўнімымі абяцанкамі — многія яшчэ з арганізатараў і агэнтаў Грамады будуць „губляць“ свае шапкі!.

Кожны павінен атрымаць тое, што ён заслужыў!.

Нашае-ж гарачае жаданьне, каб пэрыад „з пахмельля“ скарэй скончыўся і каб народ наш „шчыльнымі радамі“ выйшаў бы змагацца не за 3-ці інтэрнацыянал ці за комуністычны Урад „работнікаў і сялян“, які падсовывала яму пралетарская Грамада, а за свае нацыянальныя правы, за найдаражэйшы наш Ідэал — Вольную, нацыянальна адзіную Беларусь!

Памяці Аляксея Дзілендзіка.

У Празе Чэскай 9 лістапада памёр студэнт—случак эмігрант сьв. п. Аляксей Дзілендзік.

Згінуў у барацьбе за асьвету, якую шукаў і на жаль не знайшоў у Заходняй Беларусі. Памёр ад тубэркулёза — гэтай беларускай хваробы, пры немагчымых эканамічных варунках студэнцкага жыцьця і ад непасільнай працы, бо Ал. Дзілендзік вучыўся адразу на двух факультэтах.

Цікава ўспомніць, што ніякія перашкоды, якія лёс ставіў яму на дарозі да папаўненьня веды, ня устрымалі яго ў яго мэце. У 23 годзе Дзілендзік разам з сваім калегай адважыліся амаль што бяз грошы выехаць з Польшчы да Чэхіі, каб паступіць да унівэрсытэту. Ведама, пашпарту загранічн га ня мелі магчымасьці здабыць і махнулі адзінай беларускай дарогай праз „зялёную граніцу“. Аднак-жа на самай граніцы яны былі злоўлены пал цыянтамі, арыштаваны і адпраўлены з паваротам на месца свайго пабыту Але Дзілендзік ня здаўся,—уцёк з цягніка, схаваўся на станцыі, дачакаўся новага цягніка і зноў скіраваўся да чэскай граніцы. На гэты раз яму пашанціла і ён дастаўся да Прагі.

Але не дапусьціў Бог да шчасьця каб набраўшыся веды, вярнуўшыся на Бацькаўшчыну папрацаваць на карысьць свайго народу.

Вечная Яму памяць.

Случак.

РАЗВАЛ ГРАМАДЫ.

5-ць гурткоў Грамады разваліласся.

Дзякуючы перасьцярагаючым адозвам Бел. Нац. Рады і ўплывам мяйсцовых сябраў і прыхільнікаў Рады зьліквідаваны наступныя гурткі Грамады:

1. Вёска Дунайчыца п. Несьвіскага, гм. Сіняўскай.
2. Вёска Нарэшавічы тагож павету той-жа гміны.
3. Вёска Карацак той-жа гміны.
4. Вёска Махначы Слонімскага павету, Міжэвіцкай гміны.
5. Вёска Петралевічы Чамерскай гміны, Слон. павету.

Есьць чуткі, што гурткоў развалілася больш, але пакуль што дакладных даных ня маем Усіх нашых прыхільнікаў, якія будуць мець гэтыя даныя, просім прысылаць у нашую газэту..

Да Старшыні Беларускай Нацыянальнай Рады ў Вільні.

Заява.

Паважаны Пане Старшыня! Прашу надрукаваць у Вашай паважнай газэце наступнае: пераканаўшыся ў тым, што партыя Беларуская Сялянска-Работніцкая *Грамада ёсьць партыя комуністычная*, я ня маючы нічога супольнага з комунізмам, гэтым даводжу да агульнага ведама, што *выходжу з ліку сяброў гуртка* Сял. Раб. Грамады.

Язэп Шыкуць, в. Карацак, Сіняўскае гміны, Нясьвіскага пав.

21-XI—1926 г.

Грамада разваліваецца.

Пабач мы друкуем заяву арганізатара гуртка Грамады ў вёсцы Карацку Сіняўскай гміны. Заява характэрна тым, што быўшы грамадавец чыстасэрдэчна прызнаецца, што памыліўс , прыняўшы Грамаду за нацыянальна - беларускую партыю, якая аказалася комуністычнай. І селянін Шыкуць адкрыта і рашуча кідае гэтую комуністычную арганізацыю, бо фактычна; што можа быць супольнага ў селяніна і ў сьвядомага беларуса з пралетарскай інтэрнацыянальнай Грамадой? Гэта, пасьля ліквідацыі гуркоў Грамады ў вёсцы Дунайчыцах і ў в. Нарэшавічах Сіняўскай гміны, выпадак ліквідацыі ужо трэцяга гуртка, які разваліваецца ў Сіняўскай гміне.

Гэтаму мы і ня дзівімся, бо Сіняўская гміна заўсёды была найбольш нацыянальна сьвядомай Даволі толькі сказаць, што ў ёй ажно ў трох вёсках ёсьць сталыя беларускія тр пы і свае ўласны тэатры у Дунайчыцах, Клапытычах, Яновічах.

Гэтая ж нацыянальная сьвядомасьць і палітычная арыентыроўка адчынілі вочы сялянам Сіняўскай гміны раней чым іншым Бязумоўную ролю адыграла тут прысутнасьць ідэйных прадстаўнікоў Беларускай Нацыянальнай Рады

Ня можа быць сумліву, што скора Сіняўская гміна зусім ачысьціцца ад пралетарска-комуністычных грамадаўскіх гурткоў, а за ёю ачысьціцца і ўвесь павет

Апрача павету Нясьвіжскага, працэс ліквідацыі гурткоў распачаўся адразу у двух гмінах павету Слонімскага, як гэта відаць з ніжэй паданых карэспандэнцыяў Абураныя сяляне проста гоняць па карку вон платных агэнтаў Грамады. Ды і што дзіўнага. Стольки была абецана: і школаў і пасадаў і свайго Ураду і зямлі і зьніштажэньня паноў а ў рэзультаце—усё тая-ж бяда і г ра сялянскае, ды шмат новых непатрэбных ахвяраў, трапіўшых у турмы. Найбольш жа моцнае ўражаньне зрабіла на сялян тое, што правадыры Грамады — ашуканцы: ўвесь час пхаюць сялян на рэвалюцыйныя чыны, а самі ўцякалі ў Гданск, Гэта адчыніла нарэшце вочы сялянам! Ліквідацыя 5-х гурткоў Грамады под [illegible] Бел. Нац Рады даказвае, што [illegible] Народ пачынае нарэшце разумець — хто яго прыяцель, а хто вораг!

Палітычны агляд.

Вось ужо мінула сем месяцаў, як агульная ўвага сьвету зьвернута на беспрыкладную ў гісторыі забастоўку ангельскіх вуглякопаў. Гэтая барацьба капіталу з работнікамі зьвязвала на сябе тым большую ўвагу, што вынікі яе мелі і будуць мець вялізарнае значэньне ня толькі для Англіі, якая зьяўляецца адным з найвялікшых палітычна - эканамічных сьвятовых фактараў, але і для іншых дзяржаваў. У залежнасьці ад таго, хто аканчальна пераможа ў гэтай барацьбе,—капітал ці работнікі, узмоцніцца ўплыў таго ці другога ў цэлым сьвеце. Вось дзеля чаго бальшавікі не шкадавалі апошніх сваіх грашовых сродкаў для падтрыманьня ангельскіх забастоўшчыкаў, якія быццам падгатаўлялі сьвятовы пажар. Дзеля гэтага з самага пачатку было відаць, што барацьба будзе вельмі ўпартая і доўгая. Толькі такая дзяржава, як Англія, магла вытрымаць такую барацьбу, ускалыхнуўшую ўвесь эканамічны арганізм. Ужо прыступіла да працы каля 800.000 баставаўшых вуглякопаў з агульнага ліку 1,150,000 і дзеля гэтага можна лічыць забастоўку фактычна зьліквідаванай.

Цяпер можна падлічыць як матэрыяльныя, гэтак сама і маральныя страты перамагаўшыхся старон з аднаго боку і Англіі, як тэрыторыі гэтай барацьбы, з другога. Работнікі, падбухтораныя сваімі павадырамі, абвясьцілі забастоўку пад лёзунгамі зьмяншэньня рабочага часу ці павялічэньня заработнай платы, якая для кантынэнтальнага яго таварыша дасюль зьяўляецца нядасягаемым ідэалам. Фактычна вугальныя прадпрыемцы патрэбавалі зьмяншэньня платы, ці павялічэньня рабочага часу, бо здабыча вугальля не аплачывалася. У выніку 7 месячнай барацьбы работнікі засталіся зусім пераможанымі, бо згадзіліся працаваць замест 7 гадзін у дзень—8 г. за меншую плату. Далей лідэры работнікаў, як дыктатар Кук, які цяпер знаходзіцца ў Маскве на канфэрэнцыі чырвоных саюзаў і Сміто, дабіваліся да апошняга часу, каб была заключана агульнадзяржаўная умова з працадаўцамі дзеля таго, што ў такім выпадку лягчэй падтрымаць партыйную дысцыпліну і ў выпадку якога небудзь канфлікту абвясьціць агульную забастоўку. І ў гэтым выпадку работнікі змушаны былі уступіць, згадзіўшыся на асобныя ўмовы з прадпрыемцамі. Апрача таго ў работнікаў прапала ўсякая надзея на магчымасьць сацыяльнай рэвалюцыі і нацыяналізацыі вугальных копяў. Адсюль зусім зразумела, што на чым страцілі работнікі, на тым скарысталі ўласьнікі копяў. Але больш за ўсіх страціла на забастоўцы дзяржава.

Раней чым прыступіць к абліцэньню гэтых страт, трэба занатаваць, што вугаль мае найважнейшую ролю ў гаспадарчым жыцьці Англіі. З агульнай здабычы вугальля каля 245 мільёнаў тонаў у год у 1925 г. было вывезена за граніцу 69 мільёнаў тонаў (тона раўняецца 62 пудам). Дзякуючы-ж забастоўцы Англія страціла за 7 месяцаў каля 130 мільёнаў тонаў. У гэты час яна ня толькі ня вывазіла вугля за граніцу, але мусіла яшчэ сама купляць.

Але ня толькі на нястачы вугля трацяла Англія. Нястача вугля аказала свой уплыў на ўсё эканамічнае жыцьцё Англіі. Цэны на ўсе прадукты падняліся. Астанавіліся шмат фабрык, заводаў, параходаў і прадпрыемстваў. У той час, як перад забастоўкаю лічба безработных ня ніжэй за 1,200,000 асоб, ня лічачы 1,150,000 бастуючых вуглякопаў, цяпер гэтая лічба паднялася да 1,5 мільёна асоб і німа надзеі, што ўпадзе, бо яшчэ павялічыцца да 300,000 вуглякопаў, якія зусім не знойдуць працы пасьля ліквідацыі забастоўкі з поваду порчы многіх копяў ад доўгай нячынасьці. Гэткім чынам на карк скарбу ці ангельскіх платнікаў падаткаў, а тым самым і работнікаў сядзе яшчэ 1,8 мільёнаў дармаедаў, якіх трэба будзе падтрымліваць. Апрача таго вялізарныя страты панясьлі іншыя галіны прамысловасьці, як роўна і гандаль, што трудна нават падлічыць хоць прыблізна. А колькі будзе каштаваць Англіі, пакуль яна верне страчаныя ў часе забастоўкі рынкі збыта свайго вугля і іншых артыкулаў прамысловай вытворчасьці. Ужо паўстаў невялікі канфлікт з Нямеччынай на гэтым грунце Усім добра вядома, як ангельская забастоўка спрыяла вывазу польскага вугля і як гэта памагло нападве польскай валюты, дзякуючы прытоку ў Польшчу заграничнай валюты Як Нямеччына, гэтак сама Польшча не здадуць без барацьбы захопленых вугальных рынкаў. На гэту барацьбу патрэбуюцца цэлыя гады. І ўсё гэта дзеля таго, што ангельскія вуглякопы, як наагул і ўсе іншыя работнікі, паставіўшы свае клясавыя інтарэсы вышэй агульна дзяржаўных, не згаджаліся працаваць за стаўкі на колькі грошаў танней, атрымліваючы ў тыдзень 200—250 зл. А цяпер увесь гэты цяжар усей сваей масай упадзе ў першую чаргу на самых жа работнікаў.

З іншых палітычных падзеяў апошніх дзён найбольшай увагі заслугоўвае новы радава-турэцкі гарантыйны дагавор, падпісаны ў Адэсе. Гэты палітычны акт зьяўляецца доказам на агрэсыўныя крокі Муссаліні на Балканах і на Блізкім Усходзе. Радавая прэса акрэсьліла гэтае здарэньне, як пачатак Усходняга Лёкарно, якое бальшавікі хочуць стварыць у працівуагу Заходняму Лёкарно і над якім Чычэрын працуе ўжо даўно. Але дзеля таго, каб усходняе Лёкарно мела такую-ж вагу, як заходняе, патрэбны яшчэ ўдзел у ім прынамсі Індыі, Кітаю і Японіі, на што апошнія не згаджаюцца. Японія сама хоча гуляць кіраўнічую ролю ў тым хаўрусе. З гэтай мэтай яна ўжо склікала ўлетку кангрэс азіяцкіх народаў у Нагасаках. Дык радава-турэцкі дагавор ня мае таго значэньня, якое прыдаецца яму бальшавіцкай прэсай. Хаця трэба прызнаць, што ён зрабіў моцнае ўражаньне ў Лёндане і асабліва ў Рыме, ахаладзіў трохі Муссаліні, які здаецца перастаў будаваць пляны пашырэньня італьянскай экспансіі на Усход.

У Жэнэве адчынілася сэсія Рады Лігі Народаў на якой ужо прымаюць удзел Нямеччына і Польшча. На гэтай сэсіі будзе разглядацца пытаньне аб скасаваньні ваеннага кантроля над Нямеччынай, і ў зьвязку з гэтым эвакуацыі Прырэйнскай вобласьці. Немцы катэгарычна трэбуюць перадачы ваеннага кантролю Лізе Народаў і асвабаджэньня акупаваных вобласьцеў. Ваенны кантроль зьяўляецца пытаньнем часу, бо Чэмбэрлен заявіў журналістам у Парыжы пасьля спатканьня з Брыянам і польскім міністрам заграничных справаў, што праз 1—2 месяцы ён будзе скасаваны. Застаецца толькі адкрытым пытаньне аб эвакуацыі Прырэйнскай вобласьці, на што не згаджаецца Францыя. Дзеля гэтага трэба чакаць, што паседжаньне Рады Лігі Народаў і на гэты раз будзе вельмі бурнае. Хаця ўсе гэтыя справы будуць абгаварывацца больш за кулісамі афіцыяльных паседжаньняў, дзе небудзь у цішай мейсцовасьці здалёк ад дакучлівых карэспандэнтаў, у якімнебудзь новым Туары, як гэта было на апошняй сэсіі Лігі Народаў. *N.*

Беларускім гімназісткам.

Беларусачкі!... Гімназістачкі!...
Кветкі любыя!... Ненаглядачкі!...
Чорнабровачкі!... Шэраглазачкі!
Вы! Вясны жыцьця дзіўны казачкі...
На галованьках ў вас—шэры шапачкі,
А на шапачках—троекутнічкі,
Троекутнічкі нац'янальныя,
Сымвалічныя... афіцыяльныя...
Ідзецё, плывецё вы па вулічках,
Па садох, пляцох і завулачках,
Шапясьця сваімі спаднічкамі,
Дробна ляскаючы чаравічкамі...
У душах у вас — радасьць сьветлая,
А на тварыках—ўсьмешка ветлая;
Вы чакаеце чагось неспазнанага...
Чагось дзіўнага... пажаданага...
Сэрцы вашы ўжо тлеюць каханьнем,
Што ўзгарыць пасьля буйным жаданьнем,
А тымчасам вы—безклапотныя,
Кругам кідаеце ўзоры залётныя...
І йдзецё, храством сваім спакушаючы,
На'т таго ня ведаючы, а ні знаючы...

Сьветазар.

Апошнія навіны.

У Польшчы.

НОВЫ СЯБРА КРЭСОВАЙ СЭКЦЫІ. На месца выйшаўшага з Крэсовай Сэкцыі віленскага эндэка Зьвежынскага ўвайшоў пасол Голувко. Голувко зьяўляецца ведамым прыхільнікам нацыянальных меншасьцяў і староннікам ідэі фэдэралізму.

Мы беларусы можам толькі прывітаць ягоны ўваход да Крэсовай Сэкцыі — бо цяпер можам спадзявацца, што гэтая Сэкцыя не застанецца мёртвай літарай і мо' нарэшце дачакаемся так неабходных рэформаў.

ВЫХАД ПАСЛА МАРАЧЭЎСКАГА З PPS. Як ведама партыйныя ўлады PPS (польскай сацыялістычнай партыі) зажадалі ад пасла Марачэўскага, сябра PPS, каб той выйшаў са складу ўраду. Аднак пасол Марачэўскі зрокся пасольскага мандату; выйшаў з партыі, і такім чынам надалей застаўся міністрам.

РАДАВАЯ НОТА ПОЛЬШЧЫ. Радавы ўрад прыслаў Польшчы адказную ноту ў справе радава—літоўскага паразуменьня. Радавая нота даказвае, што радавы ўрад зусім не паддае сумліву граніцу, устаноўленых Рыжскім трактатам.

КАНГРЭС УКРАІНСКАГА НАЦЫЯНАЛЬНА - ДЭМАКРАТЫЧНАГА АБ'ЯДНАНЬНЯ. Нядаўна ў Львове адбыўся кангрэс Украінскага Нацыянальна-Дэмакратычнага Аб'яднаньня

Маленькі фэльетон.

Прапаўшая прамова.

У „Грамадаўскім" гуртку № 606 толькі што атрымалі доўга чаканую пошту...

Апрача сэкрэтара сабраліся тамака яшчэ два-тры супрацоўнікі сэкрэтарыяту і некалькі іншых „таварышоў", якім недалёка было прыйсьці... Перш на перш, як хлапец Дзьмітрук паказаўся з поштай, ўсе кінуліся да яго па газэты, шукаючы „Народную Справу", але ў торбе аказалася толькі некалькі пакетаў, дый газэты іншага напрамку, а „Справы" нешта ня было...

— Ну давай, пачытайма гэтыя—пачулія галасы...

— Не, таварышы, пачакайце,.. трэба-ж разабрацца што і як... Дзьмітрук — крыкнуў ён да хлапца — валі, як найхутчэй на пошту, дый шапані тамака нашаму Пранаўку, што мо' газэты няма... Няхай пашукае — напэўна начальнік схаваў... і пачакай тамака пакуль не знойдуць... а мы тымчасам паглядзім, што пішуць іншыя... Ты што Пётра?!—зьвярнуўся ён да аднаго маладога хлапца, які ўсё парываўся ўстаць і відаць была нешта хацеў сказаць...

— А я хачу спытацца — падняўся малады хлапец — дзеля чаго гэта носяцца чуткі, быццам ў Сойме нашыя „Грамадаўцы" сталі на новы шлях і перамянілі палітыку... вось на'т і ў „Сялянскай Ніве" пішуць, што былі раней „лаяльныя, а зрабіліся цяпер „лёяльныя"*... Мне здаецца, што сэкрэтар, а тым больш Галоўны Сэкрэтарыят мусіў быі нас паінфармаваць...

— Правіддова!... правільна!—загаманілі і іншыя—як-жа ж гэта... канешна трэба!... без інфармацыі нам немагчыма... Няхай пачытае нам іншыя газэты...

— Паціху, паціху, таварышы — супакоіваў сэкрэтар, незадаволены гэтымі выкрыкамі—якую-ж вам прачытаць? „Беларускае Слова"?! — ехідна запытаў а можа ўжо ксяндзоўскай захацелася—„Кгупіец"? ці „Ніву Сялянскую"?..

— У вас усё, як не павашаму — дык благое альбо што іншае — адклікнуўся Пётра...

— „Справа"... ёсьць „Справа"!... — запыхаўшыся уляцеў Дзьмітрук...

— Ну вось... як раз ў свой час—абрадаваўся сэкрэтар—а давай-жа яе сюды... давай, галубушку нашую!... Вось зараз і паінфармуемся — і ён вясёлымі вачыма пагледзеў на ўсіх і беражна ўзяўшы „Справу", паціху разгладзіў яе, разлажыў на стале і пачаў пераглядаць. Рэшта настаражылася — нехта адкашляўся, нехта смаркануўся голасна, іншы ўздыхнуў, ці зяўнуў, ўспомніўшы Бога, і... запанавала ціша...

— Няма нешта прамовы нашых пасло ў — зьдзіўлена прамармытаў сэкрэтар пераварнуўшы першую страніцу,—паглядзім на другой...

Але ні на другой, ні на трэцяй, ні на чацьвёртай прамовы ня было...

— Што гэта?! Мусіць прапусьціў—і ён і зноў пачаў пераглядаць спачатку...

— А давайка, тавырыш сэкрэтар, мы паглядзімо — пачуліся галасы і некалькі рук пацягнулася да газэты...

Але прамовы як ня было, так ні было...

— Паглядзіце ў „паштовай скрынцы" ці ў „юрыдычных парадах"—іранічна парадзіў Пётра...

— А можа скралі на пошце?—дагадаўся сэкрэтар—Дзьмітрук! як мага хутчэй на пошту...

— Дзе там скралі?! — адазваўся, махнуўшы рукой, Пётра — газэта-ж цэлая і нячога ня вы дзерта...

— А мне здаецца—ізноў пачаў Пётра і ўжо павышаным тонам—што тутака справа ня чыстая, калісь прамовы нашых пасло ў заўсёды друкаваліся, а часам на'т былі ведамы нам раней чым у Сойме... А цяперака... я пратэстую! я прашу запратакалёваць і зрабіць запытаньне ў Галоўным Сэкрэтарыяце...

— Паціху, таварыш, паціху... не гарачыся — перарваў сэкрэтар—па першае, тутака не паседжаньне, каб пратакалаваць, а па другое, калі каму не падабаецца...

— Па першае, я табе не таварыш, па другое, калі каму падабаецца сядзець ў цемры, няхай той і сядзіць, а мне з імі не па дарозе... я да вас пайшоў, я спадзяваўся, што ўсё будзе чыста і адкрыта, а калі гэтага няма, калі тутака адно, а ў Сойме іншае, дык... бывайце здаравенькі і выбачайце, але я выпісваюся з вашае партыі—і ён маўчком выйшаў...

— Гы, гы, гы—зарагатаў неяк не натуральна і ня гледзячы нікому ў вочы сэкрэтар — я так і ведаў, што ён не нашы... начытаўся чужога...

Але ўсе маўчалі і ніхто не падтрымаў сэкрэтара, толькі некалькі хлапцоў пераглянуліся, падміргнулі адзін аднаму, дый паціху вышлі за Пётрай...

А на другі дзень паляцела трывожная даведзеньне ў Галоўны Сэкрэтарыят Грамады з запытаньнем ад гуртка № 606—дзе апошняя прамова пасла Тарашкевіча?!

Пане Тарас? А ку-ку!...

Ал—к.

(ундо). Да гэтага Аб'яднаньня ўваходзіць шмат украінскіх партыяў, дык і пастановы кангрэсу маюць вялікае значэньне. Асабліва цікавай ёсьць рэзалюцыя аб адносінах да Радаў. Вось-жа кангрэс рашуча асудзіў комуністычны лад і пастанавіў заняць адносна Радаў пазіцыю чаканьня Кангрэс пастанавіў каб цэнтральны. Камітэт Ундо пашоў на цеснае супрацоўніцтва з іншымі нацыянальнымі меншасьцямі ў Польшчы.

Як бачым, патрошку арганізуецца ў Польшчы агульны процібальшавіцкі фронт.

НЯМЕЦКАЯ НЕБЯСЬПЕКА ДЛЯ ПОЛЬШЧЫ. На апошніх выбарах да камунальных установаў у Горнай Сілезіі вялікую перамогу атрымалі немцы. У сувязі з гэтым распачалі заядлую антыпольскую агітацыю ў рэйхстаге некаторыя нямецкія паслы. Была вынесена некаторымі фракцыямі рэзалюцыя з задаваленьнем констатуючая вынік выбараў.

Было нават выражана нездаваленьне з поваду таго, што нямецкая дэлегацыя галасавала за ўваход Польшчы да Рады Лігі Народаў. Выступаў сам міністар замежных справаў Штрэзэман, які заявіў, што Нямеччына ніколі ня згодзіцца на загварантаваньне яе ўсходніх межаў.

ПАВЫШЭНЬНЕ ЧУГУНАЧНАГА ТАРЫФУ. З днём 1 сьнежня ўваходзіць у сілу новы чугуначны тарыф. Цэны на білеты навышаны на 10 працэнтаў.

ЗЬЕЗД БІСКУПАЎ. Адбываецца цяпер у Варшаве зьезд каталіцкіх біскупаў. Зьезд прыняў рад пастановаў для барацьбы з немаральнасьцю.

НОВЫ ВІЦЭМІНІСТАР АСЬВЕТЫ. Вызначаны новы віцэ міністар асьветы Жалобіцкі. Папярэдні віцэміністар Гайчак звольнены.

ПАРТЫЯ ВЯЛІКАЙ ПОЛЬШЧЫ. Шмат шуму робіць у Польшы апошнімі часамі арганізацыя „obozu Wielkiej Polski". Справа ў тым, што эндэцыя пасьля майскага перавароту зусім зайшла ў тупік, ды пачынае губляць свае ўплывы. Дык вось галоўны правадыр эндэцыі Роман Дмоўскі ўзяўся аб'яднаць нацыянальна-думаючы элемэнт у новую партыю Вялікай Польшчы. Ужо адбыўся у Пазнані арганізацыйны зьезд, на якім Роман Дмоўскі сказаў вялікую прамову аб мэтах новай партыі. Выбраны ўрад —у які ўвайшлі Дмоўскі, Плюцінскі, пас. Зьдзехоўскі і гэн. Гальлер.

Заграніцай.

ЛІТВА. У мінулую нядзелю ў Літве адбыліся вялікія антыпольскія дэманстрацыі. Літва і да гэтага часу не пазбавілася яшчэ прэтэнсыяў на Вільню. Нядаўна Літва заключыла трактат з бальшавікамі, маючы на увазе Вільню.

Аднак ад трактату аказалася карысьць малая. Бальшавікі ўжо адхрышчываюцца ад Літвы. Дык бедныя літвіны ня маючы на чым выліць сваю злосьць — пачалі граміць палякоў.

Аднак усё агранічылася толькі лаянкамі, дэманстрацыямі ды пагрозамі.

Смачны жабе гарэх ды зубоў Бог ня даў. Так і Літве Вільня.

СЬМЕРЦЬ КРАСІНА. У Лёндане, памёр радавы пасол — выдатны дыплямат Красін. Многія Расейскія эмігранты і заграніца ўважалі яго за ідэйнага і ўмяркованага комуніста. рукі якого не запэцканы крывёй. Аднак пасьля сьмерці Красіна аказалася што гэты ідэйны комуніст пакінуў сваей жонцы 30 мільёнаў рублеў золатам!.. Самы чэсны з усіх комуністаў аказаўся найбольшым зладзеям, — бо краў грошы з розных дыспазыйных сумаў. Дык што ўжо казаць аб тых бальшавіках — якія нават не хаваюцца са зладзействамі.

Ці ня хочацца гэтага самага і нашым грамадаўскім паслам і цікава сколькі яны пакідаюць сабе з тых сумаў, што бальшавікі даюць на Грамаду?

ГІШПАНІЯ. Паліцыя арыштавала нейкага анархіста, які рыхтаваў за мах па Прыма-дэ-Рывэру, дыктатара Гішпаніі.

КІТАЙ. Вайна паміж чырвонымі і белымі трывае далей. Чырвоныя маюць пад сваёй уладай 7 провінцыяў з насяленьнем 200 мільёнаў чалавек

АЛЬБАНІЯ. Тутака нядаўна пачалося проціўрадавае паўстаньне. Паўстанцы мелі нават значны пасьпех. Але апошнія весткі даносяць, што паўстаньне шыбка ліквідуецца.

МЭКСЫКА. Мэксыка, як Партугалія ў Эўропе, гэта край частых рэвалюцыяў і пераваротаў. Так і цяпер там. началася новая рэвалюцыя. Пішуць, што рэвалюцыйная армія мае 20,000 жаўнераў Але тымчасам невядома — хто перамог. Бо стары урад Калеса мае значную папулярнасьць, асабліва сярод работнікаў.

БРАЗЫЛІЯ. Нешта падобнае творыцца і ў Бразыліі. Тут паўстанцы таксама маюць значныя сілы. Але баі ідуць з пераменным пасьпехам.

НАРАДА ЧАТЫРОХ МІНІСТРАЎ. Хутка мае адбыцца нарада міністраў замежных справаў: Англіі, Францыі. Нямеччыны і Італіі. Будзе разглядацца справа паразуменьня паміж памянёнымі дзяржавамі.

Канфэрэнцыя у Менску.

Надовячы 14 лістапада адбылася ў Менску навуковая канфэрэнцыя, скліканая Інбелкультам. Апрача менскіх навуковых дзеячоў, ну і зразумела розных чырвоных гэнэралоў, як Чарвякоў, Адамовіч і іншая чырвоная пошкудзь, што кампрамітуе Беларускі Адраджэнчы Рух, былі на канфэрэнцыі прадстаўнікі часткі беларускай эміграцыі: В Ластоўскі, К. Езавітаў, У. Пігулеўскі і іншыя

З Заходняй Беларусі прадстаўнікоў ня было, бо грамадаўцам улада не дала пашпартоў, а іншыя навуковыя ўстановы, як Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры (які перадусім павінен быў-бы здаецца, быць запрошаным!) не атрымалі запрашэньня, а атрымалі толькі некалькі асобаў.

Характэрна, што быў урачыста запрошаны бальшавіцка-зьменавехаўскі сьвісток у Празе „Прамень", у той час, як павэжны журнал „Замежная Беларусь", выдаваны пад рэдакцыяй П. Крэчэўскага не атрымаў запрашэньня.

Вынікі прац канфэрэнцыі яшчэ невядомы.

Ці Сьмярдзякоў можа быць не Сьмярдзяковым?

В. Ластоўскі на векі вечныя ахрысьціў Антона Луцкевіча „беларускім Сьмярдзяковым". Так ён з гэтым прозьвішчам і памрэ. Не выпускаць „ядавіты дух" Сьмярдзякоў ня можа, бо гэта вышэй яго прыроды. Так „Сялянская Ніва" ў № 41 падае пісьмо пасла кс. Станкевіча, які сцьверджаючы чарговую перадзержку Сьмярдзякова аб ягонай прамове на юбілею д-ра Басановіча, гэтак канчае сваё пісьмо: „З гэтага бачым, як высока неэтычна паступае А. Луцкевіч. Гэты яго паступак — гэта ёсьць ці з в ы ч а й н а е л г а р с т в а, ці п р а в а к а т а р с т в а. Дужа шкадую, што гэты чалавек падобнымі паступкамі так цяжка ганьбіць беларускае імя".

Кс. Ад. Станкевіч.

Вось які воблік мае духоўны правадыр Грамады фактычны рэдактар „Справаў"! Комэнтарыі здаецца тут зусім не патрэбны.

З ПРЭСЫ.

„Беларуская Крыніца" аб Грамадзе.

„Б. Крыніца" ў № 42 падсумаваўшы розныя галасы аб Грамадзе гэткі робіць вывад:

„Калі ўсё гэтае возьмем пад увагу, то відзім, што ўся работа Грамады мае надта слабы фундамэнт. Гэта будзе вялікан на гліняных нагах...

На культурную работу яна мала зьвяртае ўвагі. Даволі ўспомніць аб тым, што пры арганізацыі Грамады на вёсцы замірае ўся культурная работа, людзі перастаюць нават ладзіць прадстаўленьні, але аддаюцца усей душой палітыцы...

Бяручы пад увагу ўсё гэтае, хацелася-б адзначыць, што жыцьцё Грамады недаўгавечнае. Яе сточыць унутраны чарвяк".

У С.С.Р.Р.

Савецкае войска концэнтруецца ў Манджурыі.

З Мукдэна тэлеграфуюць, што Чанг-Со Лін мерліць прасунуць сваю армію на палуднёвым фронце, бо Савецкая Расея па слухам концэнтруе свае войска на граніцах Манджурыі.

Бальшавікі прадаюць народнае багацьце англійцам.

Як даносіць „Вестмінстэр газэт" старшыня нафта-сындыката СССР. Сэрэброўскі знаходзіцца ў Лёндане, гдзе вядзе перагаворы з прадстаўнікамі амэрыканской „Стандар Ойль Кампані" аб *перадачы манаполіі экспорта* нафты з СССР. гэтай кампаніі.

Жыцьцё провінцыі.

Сіняўская гм. Несьвіскага павету.

Трапіўшая і да нашай гміны грамадаўская зараза пачынае перажываць крызіс. Першую адозву Рады прыхільнікі Грамады дзёрлі і таптали нагамі, а другую ўжо ня дзёрлі, а моўчкі прачытаўшы — бралі з сабою і штосьці хадзілі ўсё сумныя...

Ня ведаю, як гдзе, а ў нашай ваколіцы большасьць арганізатараў Грамады людзі бязідэйныя: яны творачы гурткі спадзяюцца, што гэтым заваююць прыхільнасць за кардонам, каб потым там атрамаць добрую пасаду. Яны гэтак і кажуць, што каліб яны маглі атрымаць якія—колечы пасады тутака, дык ні ўсякія-б Грамады і носу ня сунулі...

Але ўжо многія садрэфілі і адумаліся—хочуць выходзіць. У недалёкай будучыне атрымаеце ад іх заявы аб выхадзе з Грамады.

В. П.

М. Ліда.

У нас моцна пачала працаваць Грамада — і ахапіла вялікія абшары. Нашая ж газэта перастала выходзіць нармальна, бо Бел. Нац. Рада ня мае сродкаў. У гэты мамэнт, мне здаецца, трэба вось што рабіць. Нам усім—як працаўнікам, сябрам і прыхільнікам трэба на гэтую мэту злажыць патрэбную лічбу грошай, хто колькі можа: 5, 10, 15, 25, 30, і хто можа дык і больш грошаў. Гэтую стаўку кожны павінен сам сабе абабраць і слаць у рэдакцыю. Потым пачаць збор ахвяраў на нашую часопісь, разаслаўшы падпісныя лісты з пячаткаю і адозваю. Я пэўны, што беларусы адклікнуцца і падтрымаюць сваю нацыянальную газэту. Грамада на бальшавіцкія грошы шле і *раздае дарма сваю атручаную газэту* і літэратуру ў вялікім ліку. Дык Бел. Нац. Рада павінна актыўна ўзяцца ў гэты цяжкі мамэнт за працу, а мы падтрымаем яе.

Дзядзька Якуб.

Дабрадзеі з „Грамады".

(В. Чамеры, Слонімск. пав.)

У нашай вёсцы быў нейкі Бурсэвіч, які падаваўся за вучыцеля. Хадзіў па вёсцы нашай і прасіў, каб жыхары купілі дзерава і пабудавалі дом, гдзе мае быць беларуская школа. Сяляне для такой справы ўзяліся ахвотна і ў хуткім часе дом пад школу быў збудованы.

Што-ж, калі Бурсэвіч тагды не хацеў вучыць нашых дзетак ў роднай, беларускай мове, а пайшоў на агітатара бальшавіцкай Грамады, гдзе цяпер сядзіць у Вільні ў цэнтральным сэкрэтарыяце як „таварыш — сэкрэтар" і бярэ, як сам у вёсцы казаў, 400 злотых у месяц...

Мала гэтых 400 злотых гэтай гадзіне дык яшчэ што зрабіў? Дом, які пабудавалі жыхары за свае грошы, пусьціў у арэнду прыватнай асобе і грошы сабе бярэ... Сяляне вельмі гэтым абураны!

Што нам дасьць Грамада і яе „высокія" сэкрэтары мы можам з гэтага бачыць... Грамада і Бурсэвічы абяцалі ўсё, а далі нам хвігу. Чакаем прыезду Бурсэвіча ў нашую вёску, как правясьці справядлівы разрахунак за яго „заслугі" дзеля беларускай справы. За яго — ашуканца наша моладзь гніе ў Слонімскай турме! *Зрабіў бяду цэлай вёсцы і ўцёк адгэтуль.*

Чамеравец.

Маральная гніль —Грамада разьляціцца.

(Слонімшына).

У вёсцы *Махначах Міжэвіцкай гміны, Слонімскага пав.*, дзякуючы асьцярагаючым адозвам Беларускай Нац. Рады прад бальшавіцкімі агэнтамі і іхнімі „гурткамі — ячэйкамі"— *зьліквідаваны гурток Б. Сял. Раб. Грамады..*

Махначане ў пару агледзіліся куды іх Грамада прэ і зрабілі канец „гуртку"... Не зразумелі гэтага яшчэ 5 сяброў гуртка (чытай падрайоннага камітэту К. П. З. Б!) ў в. Селявічэх і цягнуцца далей за вядомым майстрам па „дэлікатным справам"— Сьцяпанам Серкевічам...

Пара, таварышы — сябры зрабіць так, як гэта зрабілі Махначане, ліквідуючы „гурток" і праганяючы агэнта—шпіка бальшавіцкага — Белькевіча з Махнавіч. А добра ўцякаў гэты „таварыш з Махнавічаў, калі пасьля яго шапку знайшлі за 2 вярсты пад Міжэвічамі!... Сяляне! Бярыце прыклад і ганіце вон савецкіх шпікоў!

Якут. Серы.

Грамадаўцы — кітаржане.

(М. Курылавічы, Слонімск. пав.)

Хаця адозвы Рады рабілі моцнае ўражаньне, аднак-жа гурткі Грамады завіталі і да нас. Першы адчыніўся пад Nr. 596 у в. Мілевічах і другі ў Дарагляных, гдзе жыве сам войт Ігнат Галавач. Можа хочаце ведаць хто іх залажыў? У Мілевічах — людзі адпетыя — прэзэсам Мікалай Хурса, *толькі што выпутчаны з турмы па двух гадох за забойства*, а сэкрэтар Мікалай Біч — яму пара такжа сама *толькі што в вастрогу.*

У Дарагляннах — сэкрэтар гуртка Ткачук — быўшы бальшавіцкі „военком". Як бачыце кампанія падбіраецца цёплая... Прычына галоўная росту Грамады бяда вёскі: падаткі цяжкія, зямлі мала, з сялян толькі дзяруць тры шкуры і нічога не даюць. Гміна на сялян глядзіць ваўком, нічым не парадзіць, нічым не паможа. Каб распачалася хаця бы камасацыя зямлі з дарэзкой. Між іншым у сялян цяпер бяда новая „з гэтымі кіламі," як яны кажуць. Старадаўнія бязьмены забаронены і за іх ужываньне кара, а як перавясьці на „кіла" дык сялян ніхто не навучыць. Добра было бы, каб пры гмінах была пастаўлена паказацельная вага на кілаграммы.

І. С.

Ваўкавыскі павет.

Гэтымі днямі арганізуецца павятовы камітэт Грамады ў Ваўкавыску, у склад якога увахадзіць як старшыня Грудзінскі, які мае падабраць сабе сяброў. *На камітэт Грамада адпускае 150 зл. (бальшавіцкіх!) на месяц і 25°/₀ сяброўскіх складак.*

Нядаўна ваўкавыскае староства цанакладала штрафы на 500—1000 зл. на кіраўнікоў гурткоў за незаконныя сходы. У самым Ваўкавыску існавала

падпольна ячэйка, якая выкрыта, але папаўся толькі скарбнік у сувязі з чым зьезд Грамады не адбыўся і калі адбудзецца ня ведама. Наагул праца Грамады ўжо ня мае папярэдняга пасьпеху, дык калі Бел. Нац. Радзе ўдасца дабіцца ад Ураду рэформаў, пераважна у галіне парцэляцыі і школы, дык гэтая навала пойдзе на адліў.

Р. В.

Палачаны, Валожынскага пав.

Цяпер беларуская вёска вельмі цікавіцца палітыкай, ну проста гатуецца як вар у гаршку: „да каго належаць, за кім ісьці“? А тут ужо пачалі ў нас у некатарых мейсцох арганізавацца „гурткі Грамады“, то каб ня даць ім гэтак пладзіцца патрэбна выслаць адозваў і іншай літэратуры, Нацыянальнай Беларускай Рады.

М. П

Абураныя сяляне бьюць Грамадаускіх паслоу.

„За Свободу“ ў № 284 гэтак перадае аб няўданым зьездзе Грамады ў Бельскім павеце.

„5-га сьнежня у Белавежы адбыўся мітынг арганізованы беларускімі пасламі Мятлой і Валошынам. Падчас прамовы аднаго з паслоў па зямельнаму пытаньню, заявіўшага, што зямля належыць працуючым з таўпы раздаўся голас: „Даволі ашуківаць. Тры гады абяцаеце зямлю, бій іх“. Таўпа накінулася на дэпутатаў і пачала іх біць Пакрыты крывёю дэпутат Мятла крычаў: „паліцыя, ратуйце“!

Аказваецца народ вельмі проста рашыў задачу, як даць рады з „нятыкальнымі“ рэвалюцыянэрамі, якія самі ўжываюць тэррор, за які потым сяляне трапляюць у турмы.

Куды конь з капытам, туды і рак з кляшней.

Ужо шэсьць месяцаў цягнецца ў Англіі забастоўка рудакопаў. Нікому не сакрэт, што каб гэтую забастоўку не падтрымлівалі бальшавікі, дык яна даўно ўжо скончылася б Вельмі цікава тут тое, што апрача аграмадных сумаў безпасрэдна з шкатулы з Інтэрнацыяналу—высылаюцца так-сама значныя сумы „дабравольных“ ахвяраў расейскіх селян ды рабочых. Расейскія, бач, сяляне і работнікі вельмі прынялі блізка да сэрца няшчасьце ангельскіх забастоўшчыкаў. Аб тым якое гэтае няшчасьце — мы гаварыць ня будзем. Годзі зазначыць, што палажэньне ангельскіх рабочых у некалькі разоў лепшае ад палажэньня работнікаў у Нямеччыне, Францыі, Польшчы і інш. дзяржавах. Аб расейскіх—жа рабочых і гаварыць ня прыходзіцца А ангельскі рудакоп дастае такую пэнсію, як у Польшчы палкоўнік. Дык правільна неякая газэта напісала, што яны папросту з жыру бесяцца.

А бальшавікам каждая забастоўка, кажды непарадак на руку. Мо' рудакопы і скончылі-бы ўжо баставаць — але на што працаваць—калі дарма грошы даюць. Ну і бастуюць.

У Расеі-ж ідуць „дабравольныя“ зборы на карысьць бастуючых. Зьбіраюцца соткі тысячаў рублёў. Спрабуй „дабравольна“ не ахвяраваць, калі начальства прапануе. I пасаду страціш і пад надзор Г. П. У. пападзеш.

Аднак як ні хітрыя бальшавікі, — а здараецца, што ў калёшу сядзяцца. Гэтак III Інтэрнацыянал загадаў усім падлягаючым яму арганізацыям і за межамі С.С.Р.Р. распачаць акцыю на карысьць ангельскіх рудакопаў. А гэткія арганізацыі тутка ў нас ёсьць. Грамада першая..

I вось тры месяцы таму назад ведамы рэптыльны орган Грамады „Народная Справа“ заклікаў беларускіх селян падтрымаць ангельскіх рудакопаў.

Грамада, паводле „Народнай Справы“ мае страшэнны пасьпех — 40,000 сябраў, 700 гурткоў. Дык і вынікі акцыі распачатай Грамадой здаецца павінны былі бы быць імпануючымі. Як ніяк—але некалькі дзесяткаў тысячаў злотых павінна было-б быць. Гэткая арганізацыя..

У № 29 „Нар. Справы“ чытаем, што сябрамі Грамады сабрана на карысьць ангельскіх рудакопаў 20 злотых! .. (выразна — дваццаць злотых) Што за ліха—40.000 сябраў злажылі 20 злотых?.. Гэта выходзіць, што на кажды грош прыходзіцца дваццаць грамадаўцаў. Чудеса в решете — як кажуць расейцы.

Б. Рмур.

Лгарства Грамадаускай рэптыліі

Што сэкрэтарыяты Бел Нац. Рады, гэта пясок у вачох усіх грамадаўцаў — добра ведама. Бо прыхільнікі Рады ня кідаюцца на лёгкія бальшавіцкія грошы, а працуюць ідэйна, без уселяк й карысьці для сябе а маючы на мэце здабыць агульнымі высілкамі палепшаньне дол беларускага селяніна Тагды зразумела і тым, хто сяньня безкарысна і ахвярна працуе — ў першую чаргу будзе ляпей Дык каб як небудзь зьбіць, ці скампраміта̀ваць нашыя сэкрэтарыяты — Грамада ўжывае свой любімы спосаб — ілжу.

Гэтак „Народная Справа“ ў Nr. 81 піша: „Гарбуна, каторый залажыў быў паўлюкевічаўскі гурток (сэкрэтарыят Б. Н. Рады. Рэд.) у в. Вензаўцы сяляне зусім выгналі з вёскі і залажылі там гурток Грамады .

Усё гэта ілжа Сэкрэтарыят Рады а разам гурток „Прасьветы“ і чытальня з вёскі Вензаўца *па загаду Рады* былі перанесяны ў Мураванку ў прыватнае памешканьне старшыні сэкрэтарыяту п Гарбуна. Зроблена гэта была дзеля таго, *што Рада не магла аплачываць будынку* ў Вензаўцу, гдзе мясьціліся сэкрэтарыят Рады, гурток „Прасьветы“ і бібліятэка — чытальня. Ніякага гуртка Грамада ў Вензаўцы зусім не залажыла і мы пэўны і не заложыць, бо ўжо трапчыць і многія грамадаўцы самі зьбіраюцца выпісвацца з яе.

У. Г.

Тутэйшая хроніка.

Дар марш. Пілсудскага Віленскаму Унівэрсытэту. Старшыня Рады Міністраў марш. Пілсудскі нядаўна будучы ў Вільні ахвяраваў Віленскаму Унівэрсытэту 2400 зл.

Дэзэртыры будуць пазбаўлены абывательства. На падставе закону аб агульнай вайсковай павіннасьці, прызыўныя, якія выехалі з Польшчы з мэтай ўхіленьня ад вайсковай павіннасьці, трацяць польскае абывательства

Дэлегацыя Беларускае Хрысьціянскае Дэмакратыі ў Віленскага арцыбіскупа. 12 лістапада віленскі арцыбіскуп Ялбжыкоўскі прыняў дэлегацыю Беларускай Хрысьціянской Дэмакратыі. Дэлэгацыя злажыла арцыбіскупу мэмарыял з наступнымі дамаганьнямі:

1. У Віленскай Дух. Сэмінарыі безадкладна ўвесьці выкладаньне беларускай мовы, гісторыі беларускай літэратуры і Гісторыі Беларусі.

2. Вызначыць Беларусам-каталіком ў Вільні асобны касьцёл выключна для ўжытку Беларусаў.

3. Дапусьціць ужываньне беларускай мовы ў зносінах з духоўнай уладай нароўні з мовай лацінскай і польскай.

4. Выдаць загад духавенству, каб у беларускіх парафіях казаньні і агулам далатковыя набажэнствы адбываліся пабеларуску.

5. Ксяндзоў Беларусаў назначаць ў парафіі беларускія, а назначаных ў польскія вярнуць ў беларускія.

Арцыбіскуп гэтыя дамаганьні абяцаў прадставіць найбліжэйшай Канфэрэнцыі Біскупаў. Зрабіў ён гэта згодна з Конкордатам, які вымагае, каб ужываньне ў касьцеле іншай мовы ад той якая дагэтуль ужывалася, было ўведзена з дазволу ўсіх біскупаў Польшчы.

Агулам арцыбіскуп аднёсься да дэлегацыі няпрыхільна Зразуменьня патрэбаў беларусаў каталікоў дэлегацыя ў арцыбіскупа не знайшла. Дэлегаты зразумелі адно, что зьмяніць ў касьцеле на беларуска літоўскіх землях ужываньне польскай мовы, на мову родную народу, ён уважае за непатрэбнае.

Беларускі Інстытут гаспадаркі і культуры залажыў 38 гурткоў Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры залажыў па вёскам і мястэчкам Заходняй Беларусі 38 гурткоў.

Паштовая скрынка.

П Сьв. Адказ на Вашае запытаньне аб газэце выслалі поштай.

Ян. А. з Крынкаў Дзякуем Вам на добрым слове. Што грамадаўцы могуць сказаць аб факце ўцяканьня сваіх паслоў да Гданьску, калі самі паслы маўчаць як вады у вусны набраўшы?! Дый і што скажаш, калі гэта праўда! Скандальная праўда, дык і мусяць маўчаць!

Дзядзьцы Якубу з Ліды. Не перавяліся яшчэ ідэйныя людзі на беларускай зямельцы—будзе жыць матка-Беларусь! Ваш праэкт прынялі да ведама. Хутка лісты з пячаткай і адозвай разашлем. Падрабязны адказ выслалі поштай

Я. Я з Слабады. Гміна Сіняўская была заўсёды першай у павеце! Гэтак і цяпер. Чакаем іншых заяваў аб выхадзе з Грамады. Падрабязны адказ пасылаем пісьмом.

Разумніку з Лаўрынавіч. Ліст атрымалі. Даўненька ўжо Вы да нас ня пісалі.

Да ведама настаунікау.

Як рэзультат пастановаў Зьезду Зах. Беларусі і пасьля энэргічных высілкаў Бел. Нац. Рады і „Прасьветы“, маюць у хуткім часе адчыніцца „Беларускія настаўніцкія ўрадовыя курсы“. Дзеля гэтага ўрад „Прасьветы“ прапануе ўсім настаўнікам і настаўніцам, жадаючым паступіць на гэтыя курсы, зараз жа прыслаць свае заявы з далучэньнем жыцьцепісу. Дакумэнты будуць запатрабаваны асобна. Заявы і жыцьцепіс выслаць па адрасу:

Wilno, Fabryczna 39.

T-wo „Praświeta“,

Дык пішыцэ! Падрабязны адказ выслалі поштай.

У Г. з Мураванкі. Ліст і матэр'ял атрымалі, дзякуем—скарыстаем. Падробнасьці пісьмом.

Я. Х. з Курылавіч. Пісьмо Вашае ад 25—XI атрымалі. Чакаем абяцаных матэр'ялаў.

Якуту Сераму з Селявіч. Дзякуем за карэспандэнцыі — надзвычай цэнныя! Трымайцеся цьвёрда—Грамада ўжо пачала разваліваццa. Падробнасьці пісьмом.

М. П. з ст. Палачаны. Адозвы выслалі. Дзякуем. Пашырайце газэту.

Адказны Рэд. Т. Вернікоўскі. Друк. Новочэсна Вільня Біскупья 12. Выдавец Бел. Нацыянальная Рада.